

Správa o štátnej politike starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí a o poskytnutej štátnej podpore Slovákom žijúcim v zahraničí za rok 2011 a návrh programu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na rok 2013

Úvod

Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí (ďalej len „ÚSZZ“) podľa § 3 zákona č. 474/2005 Z. z. o Slovákoch žijúcich v zahraničí a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) každoročne predkladá na rokovanie vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda SR“) a následne Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „NR SR“) Správu o štátnej politike starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí a o poskytnutej štátnej podpore Slovákom žijúcim v zahraničí za predchádzajúci rok a návrh programu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na nasledujúci rok (ďalej len „Správa“).

Správa bola vypracovaná z podkladov, ktoré ÚSZZ predložili jednotlivé ústredné orgány štátnej správy podľa zákona, z vyhodnotenia plnenia úloh ÚSZZ vyplývajúcich z Koncepcie štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí do roku 2015 (ďalej len „Koncepcia“). Koncepcia bola schválená uznesením vlády SR č. 625 zo 17.09.2008.

Správa je rozdelená do 2 kapitol. Prvá kapitola poskytuje prehľad o štátnej politike starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí a o poskytnutej štátnej podpore Slovákom žijúcim v zahraničí za rok 2011, ktorý bol zabezpečovaný orgánmi a inštitúciami SR a jej hlavným garantom - ÚSZZ. Druhá kapitola obsahuje návrh programu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na rok 2013.

1. Správa o štátnej politike starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí a o poskytnutej štátnej podpore Slovákom žijúcim v zahraničí za rok 2011

Štátna politika starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí vychádzala z Ústavy Slovenskej republiky, ktorá zaväzuje štát, aby posilňoval národné povedomie a kultúrnu identitu Slovákov žijúcich v zahraničí, podporoval ich organizácie a inštitúcie zriadené na zabezpečovanie tohto účelu a aby posilňoval vzťahy s materskou krajinou.

Podľa Európskej komisie pre demokraciu prostredníctvom práva (Benátska komisia) preferenčné zaobchádzanie sa môže poskytovať v oblasti vzdelávania a kultúry, pokiaľ sleduje legitímny cieľ posilňovania kultúrnych väzieb úmerných tomuto cieľu. Podobne Výbor pre migráciu, utečencov a demografiu Rady Európy zdôraznil potrebu systematickej politiky vo vzťahu medzi Európanmi v zahraničí a krajinou ich pôvodu. Európska únia na Summite európskych diaspór odporúčala zamerať pozornosť na úlohu, ktorú môžu diaspóry zohrať pri formulovaní politík EÚ a podnietiť proces, ktorého výsledkom bude vytvorenie pevnejšej väzby medzi EÚ a jej diaspórami.

Zákon ustanovuje, že východiská a zásady štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí určuje vláda SR. Programové vyhlásenie vlády SR formuluje politické zámery v danej oblasti nasledovne:

„Vláda bude podporovať aktivity smerujúce k zachovaniu kultúry, tradície a jazykovej identity Slovákov žijúcich v zahraničí. Prijme potrebné systémové a organizačné opatrenia a bude využívať potenciál spoločenských organizácií vrátane cirkví, ako aj dialóg s partnermi

v zahraničí. Pri realizácii zahraničnej politiky bude jednou z priorít pomoc a ochrana občanov SR v zahraničí. V tomto zmysle bude vláda zlepšovať presadzovanie práv, záujmov a ochrany rastúceho počtu slovenských občanov, ktorí vycestujú, žijú alebo pracujú v zahraničí.“

Pre splnenie týchto zámerov a ďalších konkrétnych úloh je potrebné zo strany štátu venovať problematike Slovákov žijúcich v zahraničí naďalej patričnú pozornosť vrátane hľadania koncepcie nových prístupov a odpovedí na situácie a podnety, ktoré do tejto témy prináša globalizácia, ako aj prehlbujúca sa európska integrácia.

K úlohám štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí patrí okrem legislatívneho rámca aj vyčleňovanie zodpovedajúceho objemu finančných prostriedkov v štátnom rozpočte. Zámery Koncepcie sa preto pravidelne premietajú aj do požiadaviek na zabezpečenie finančných zdrojov štátneho rozpočtu na ďalšie obdobie.

1.1. Štátna politika starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí v roku 2011 zabezpečovaná orgánmi a inštitúciami SR

Prezident SR systematicky venoval pozornosť rozvíjaniu kontaktov a spolupráce so slovenskou krajskou komunitou vo svete. Akcentoval upevňovanie a rozvoj jazykovej, kultúrnej identity Slovákov žijúcich v zahraničí. Pozornosť venoval hlavne osobným kontaktom s ich reprezentatívnymi organizáciami. S veľkým znepokojením prijímal množiace sa sťažnosti predstaviteľov krajských organizácií na činnosť vedenia ÚSŽZ. Krajania vyčítali vedeniu nekonceptnosť, umelé delenie ich predstaviteľov na prijateľných a neprijateľných partnerov, čo sa nepriaznivo prejavovalo na vzájomných vzťahoch a celkovej efektívnosti realizácie úloh štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí. Nepriaznivý vývoj v činnosti ÚSŽZ od druhej polovice r. 2011 potvrdzovali aj početné články v tlači a iných médiách. Táto situácia bola predmetom rokovania prezidenta SR s predstaviteľmi Slovenskej ligy v Amerike, ako aj s reprezentantmi Svetového združenia Slovákov žijúcich v zahraničí, ktoré združuje niekoľko desiatok organizácií Slovákov z celého sveta. Snahy o nápravu nepriaznivého stavu viedli prezidenta SR k tomu, že v prvom štvrtroku 2012 vyzval vládu SR, aby riešila problémy personálnymi zmenami vo vedení ÚSŽZ.

Zahraničný výbor NR SR ako gestorský výbor sa v roku 2011 zaoberal analogickou správou, ktorú predložilo vtedajšie vedenie ÚSŽZ /tlač 489/. Výboru boli známe medializované problémy v činnosti ÚSŽZ. Po prerokovaní stanovísk poslancov a ďalších výborov NR SR neprijal k správe uznesenie, pretože navrhované znenie uznesenia nezískalo súhlas nadpolovičnej väčšiny prítomných členov. Následne Výbor NR SR pre ľudské práva a národnostné menšiny konštatoval, že predseda ÚSŽZ Milan Vetrák prejavil hlbokú neúctu k orgánom NR SR, pretože sa na základe výzvy nezúčastnil na jeho rokovaní čím hrubo porušil procedurálne pravidlá parlamentnej demokracie, ktoré z titulu svojej funkcie musí dodržiavať. Výbor vyzval vládu SR, aby sa zaoberala činnosťou ÚSŽZ pod vedením Milana Vetráka. O prijatom uznesení č. 104 Výboru NR SR pre ľudské práva a národnostné menšiny bola informovaná aj bývalá predsedníčka vlády SR. Z uvedených dôvodov bola správa stiahnutá z rokovania NR SR v roku 2011.

Vláda SR, ako aj rezorty, ktoré majú v kompetencii problematiku Slovákov žijúcich v zahraničí, svoju činnosť v roku 2011 zamerali tradične na vytváranie podmienok na podporu slovenských menšín a komunít v zahraničí, orientovanú do oblastí stanovených Koncepciou. Popri priebežne riešených úlohách dominovali viaceré konkrétne kroky, ktoré smerovali k zachovaniu slovenských spoločenstiev, ich revitalizácii a k prehlbeniu vzájomnej súčinnosti krajanov so SR.

V zmysle tzv. kompetenčného zákona sa na výkone štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí podieľali niektoré ministerstvá a nimi riadené organizácie a inštitúcie. V záujme zachovania a rozvoja slovenských menšín a komunít vo svete sa výkon štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí v roku 2011 uskutočňoval na základe prijatej Konceptie, ktorá definuje úlohy pre príslušné orgány a inštitúcie v jednotlivých oblastiach do roku 2015.

Problematika Slovákov žijúcich v zahraničí je súčasťou zahraničnej politiky SR aj v pôsobnosti **Ministerstva zahraničných vecí SR** (ďalej len „MZV SR“). MZV SR prostredníctvom zastupiteľských úradov SR (ďalej len „ZÚ SR“) systematicky monitorovalo postavenie slovenských menšín a komunít v zahraničí. SR očakáva od krajín, v ktorých žijú krajanovia, plnenie prijatých záväzkov v súlade s medzinárodnými právnymi dokumentmi a záväzkami krajín v oblasti ochrany práv národnostných menšín a ochrany ľudských práv. V záujme posilnenia spolupatričnosti, jednoty a upevňovania väzieb krajanov so SR MZV SR pokračovalo zaraďovaním stretnutí s predstaviteľmi slovenských menšín a komunít vo svete do programu zahraničných ciest ústavných činiteľov SR.

MZV SR koordinovalo činnosť Zmiešanej slovensko-maďarskej komisie pre záležitosti menšín, zriadenej v zmysle protokolu medzi MZV SR a MZV MR. Zmiešaná komisia konštatovala plnenie Dohody medzi vládou SR a vládou MR o vzájomnej podpore národnostných menšín v oblasti vzdelávania a kultúry, ale s čiastočnými problémami v plnení časového horizontu.

MZV SR koordinovalo aj činnosť Medzivládnej slovensko-ukrajinskej komisie pre národnostné menšiny, školstvo a kultúru. Uvedená komisia, zriadená v súlade so Zmluvou o dobrom susedstve, priateľských vzťahoch a spolupráci medzi Ukrajinou a SR, sa zaoberá komplexnou problematikou slovenskej menšiny na Ukrajine a ukrajinskej menšiny v SR. MZV SR prostredníctvom ZÚ SR priebežne monitorovalo postavenie slovenských menšín a krajanovských komunít v zahraničí a operatívne riešilo konkrétne problémy našich krajanov.

Konzulárne oddelenia ZÚ SR spolupracovali pri vybavovaní agendy žiadostí o osvedčenia Slovákov žijúcich v zahraničí, štátnoobčianskej, matričnej či pasovej agendy pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Obchodno-ekonomické oddelenia ZÚ SR v zahraničí (ďalej len „OBEO“), ktoré sú od 1. januára 2011 organickou súčasťou MZV SR, pôsobili okrem iného aj ako kontaktné miesta pre poskytovanie pomoci Slovákom žijúcim v zahraničí v oblasti podpory podnikania, obchodu a cestovného ruchu.

V legislatívnej oblasti sa MZV SR v spolupráci s Ministerstvom kultúry SR (ďalej len „MK SR“) a Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej len „MŠVVaŠ SR“) sústredilo na prípravu bilaterálnych dohôd a programov spolupráce v oblasti vzdelávania, školstva, kultúry, vedy a športu.

MK SR poskytovalo metodickú pomoc zameranú na zachovanie a zveľaďovanie kultúry a kultúrnych tradícií krajanov, ako aj na záchranu ich duchovného kultúrneho dedičstva a spolupracovalo pri organizovaní špecializovaných kurzov na Slovensku, ako aj v prostredí slovenských menšín a komunít vo svete.

Tlačová agentúra SR (ďalej len „TASR“) prispievala k spolupráci so Slovákami žijúcimi v zahraničí v súlade so svojím poslaním v dvoch rovinách. Na jednej strane prinášala informácie o aktivitách Slovákov v zahraničí, na druhej strane poskytovala agentúrny servis pre Slovákov v zahraničí o dianí na Slovensku vo všetkých segmentoch života. Koncom roka 2011 bola s ÚSZZ uzatvorená Dohoda a rozšírenej spolupráci, ktorá obsahovala licenciu na zverejňovanie správ TASR z kategórie slovaciká na jej webovom portáli, z ktorého si mohli krajanovia sťahovať názvy a perexy správ na svoje webové stránky.

Domacia redakcia TASR spravodajsky zachytavala pôsobenie zahraničných Slovákov predovšetkým prostredníctvom troch organizácií: ÚSZZ, Svetového združenia Slovákov v zahraničí a Svetového kongresu Slovákov. Počas roka 2011 bolo v domacom servise najviac zmienok o ÚSZZ, takmer 300. Svetové združenie Slovákov v zahraničí malo v sledovanom období 113 zmienok. Dominovali spory s ÚSZZ a osobné kontroverzie medzi šéfmi oboch organizácií. Spravodajstvo k týmto témam bolo vždy dôsledne vyvážené, pretože priestor dostali obe strany.

Sledovanie slovacík bolo prioritou pre redaktorov zahraničnej redakcie TASR, ale aj pre spravodajcov TASR v zahraničí. Informácie čerpali aj zo spravodajských serverov Slovákov žijúcich v príslušných krajinách (napr. v Maďarsku sú to Ľudové noviny a portál oslovma.hu.). Pravidelne informovali o aktivitách Slovákov, sledovali situáciu v menšinovom školstve, kultúrne podujatia, gastronómiu, vydávanie slovenských kníh, život slovenskej samosprávy a občianskej sféry. Za uplynulý rok 2011 vydala zahraničná redakcia TASR 1 040 správ o slovacikách.

Aktívna starostlivosť **katolíckej, evanjelickej a gréckokatolíckej cirkvi** o Slovákov žijúcich v zahraničí odráža skutočnosť, že kresťanstvo je historicky súčasťou národnej identity Slovákov. V rámci Katolíckej biskupskej konferencie rímskokatolíckej cirkvi na Slovensku pôsobila Rada pre Slovákov v zahraničí a Rada pre migrantov a utečencov. Slovenské katolícke misie pôsobili v 13 štátoch. Slovenská evanjelická cirkev a. v., ktorá zohrala jednu z najvýznamnejších úloh vo vzťahu k zahraničným Slovákom, má svoje zbory v 7 štátoch a slovenská gréckokatolícka cirkev v 3 štátoch. Treba zdôrazniť, že popri pastoračných činnostiach vyvíjajú misie a zbory aj početné spoločenské a kultúrne aktivity, vrátane výchovnovzdelávacích činností zameraných hlavne na jazykovú identitu Slovákov.

Významnú úlohu medzi ústrednými orgánmi štátnej správy pri plnení politiky štátu voči Slovákom žijúcim v zahraničí má **MŠVVaŠ SR**. V roku 2011 pokračovalo vo všetkých pravidelne organizovaných podujatiach a v rámci svojich možností plnilo priebežné úlohy z Koncepcie.

Počet a výška pridelovaných štipendií pre Slovákov prichádzajúcich študovať na Slovensko zo zahraničia sa odvíjali od finančných možností MŠVVaŠ SR a finančných prostriedkov vyčlenených v medzirezortnom programe 05T-08ODA.

Národný program oficiálnej rozvojovej pomoci na rok 2011, schválený uznesením vlády SR č. 55/2011, týkajúci sa udeľovania štipendií vlády SR, obsahoval aj výdavky na rozvojovú pomoc SR na obdobie rokov 2011 – 2013. V programe 05T-08ODA bola na celé obdobie zachovaná pôvodná finančná dotácia, čo neumožňuje do roku 2014 zvyšovať počet udeľovaných štipendií. Naďalej zostáva rozšírený zoznam študijných odborov s cieľom podporiť kultúrny, spoločenský a ekonomický rozvoj krajských komunít, v súlade s ich prioritami.

Problematika menšinového školstva a vzdelávania v slovenskom materinskom jazyku je súčasťou programov spolupráce uzatváraných za oblasť vzdelávania s jednotlivými krajinami, kde slovenské komunity žijú. V súčasnosti sú platné medzinárodné dohody SR so Srbskom, Rumunskom, Ukrajinou, Poľskom a Maďarskom. Účasť predstaviteľov krajských organizácií na realizácii a plnení týchto dohôd bola zabezpečovaná príslušným ministerstvom školstva. SR má uzatvorené bilaterálne dohody o vzájomnom uznávaní dokladov o vzdelaní s Maďarskom, Poľskom a Rumunskom. So Srbskom MŠVVaŠ SR pripravuje proces rokovaní s cieľom uzatvorenia zmluvy o vzájomnom uznávaní dokladov o nadobudnutom vzdelaní.

V spolupráci s Univerzitou Mateja Bela v Banskej Bystrici (ďalej len „UMB“) zabezpečovalo MŠVVaŠ SR spracovávanie analýzy aktuálneho stavu a potrieb slovenského školstva v zahraničí. Kolektív riešiteľov predložil v júni 2011 materiál, ktorý obsahoval okrem informácií o súčasnom stave a potrebách školstva Slovákov žijúcich v zahraničí aj návrhy pre

jednotlivé krajiny, kde slovenské komunity žijú. Uvedený materiál bol zaslaný na všetky inštitúcie, ktoré zabezpečujú výkon štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí.

MŠVVaŠ SR v roku 2011 pokračovalo v podpore výskumného projektu Vzdelávanie a utváranie identity Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorého nositeľom je Pedagogická fakulta UMB v Banskej Bystrici. Projekt obsahuje tri samostatné výskumné úlohy:

- Elementárna čitateľská gramotnosť a pregramotnosť Slovákov žijúcich v zahraničí;
- Kvalita vzdelávania a podpora národnostnej identity na slovenských školách v zahraničí;
- Andragogické aspekty ďalšieho vzdelávania učiteľov škôl s vyučovacím jazykom slovenským.

Riešiteľský tím v roku 2011 pokračoval v plnení čiastkových úloh, ktoré boli zamerané na zber materiálu na vybraných školách v zahraničí formou dotazníkov a testov. Webová stránka www.slovacivz.umb.sk, zriadená na vzájomnú komunikáciu s partnermi v zahraničí, sa stala aj priestorom na výmenu skúseností a priebežnú tvorbu vzdelávacích aplikácií určených pre žiakov zapojených do spoločného projektu.

V roku 2011 sa v Bratislave uskutočnil odborný-metodický seminár Slovenčina ako cudzí jazyk – Jazyk a tvorivosť v didaktickej praxi, ktorý zabezpečilo MŠVVaŠ SR v spolupráci s Centrom pre slovenčinu ako cudzí jazyk pri FF UK v Bratislave. Na podujatí sa zúčastnili aj slovenskí pedagógovia pôsobiaci v Chorvátsku, Maďarsku, Srbsku a na Ukrajine.

Vyučovanie slovenského jazyka v zahraničí bolo v roku 2011 podporované zo strany MŠVVaŠ SR na 23 zahraničných univerzitách v 15 krajinách sveta, a to v rámci slovakistiky ako cudzieho jazyka, ako aj v rámci interdisciplinárnych štúdií. Najväčšie počty študentov sú na univerzitách v slovanských krajinách a tam, kde žije početná slovenská menšina (Sofia, Veľiko Trnovo, Ľubľana, Záhreb, Belehrad, Nový Sad, Viedeň, Budapešť, Segedín, Bukurešť, Varšava, Krakov, Katovice, Užhorod). Výučbu slovenského jazyka zabezpečovali vyslaní lektori spolu s kmeňovými slovakistami pôsobiacimi na jednotlivých univerzitách. Lektoráty slovenského jazyka a kultúry sú v zahraničí zriaďované na katedrách slavistiky v zmysle podmienok, ktoré upravujú bilaterálne dohody medzi MŠVVaŠ SR a ministerstvom školstva príslušnej krajiny, prípadne na základe priamych dohôd. Vyslaní lektori slovenského jazyka a kultúry v týchto krajinách prispievali najmä k výchove pedagógov pre školy zabezpečujúce vzdelávanie a uchovávanie slovenského jazyka v príslušnom regióne. Pôsobili na univerzitách v Belehrade, Novom Sade, Budapešti, Segedíne, Bukurešti, Varšave, Krakove, Katovicich a Užhorode.

Na tomto základe prebiehala podpora výučby slovenského jazyka a kultúry na univerzitách a vysokých školách v Sofii, Veľikom Trnove, Pekingu, Paríži, Clermont Ferrande, Záhrebe, Budapešti, Segedíne, Varšave, Krakove, Katovicich, Viedni, Bukurešti, Moskve, Ľubľane, Belehrade, Novom Sade, Berlíne, Regensburgu, Kolíne, Forlí, Užhorode a v Minsku.

MŠVVaŠ SR dlhodobo zabezpečuje vysielanie učiteľov základných a stredných škôl na bilingválne školy s vyučovacím jazykom slovenským alebo vyučovaním slovenského jazyka v zahraničí. V roku 2011 bolo zabezpečené vyslanie učiteľov základných a stredných škôl na školy v Maďarsku (Slovenský Komlôš/1, Békešská Čaba/1, Sarvaš/2 učiteľia), v Rumunsku (Gemelčička/1, Bodonoš/1 učiteľ) a na Ukrajine (Užhorod/5 učiteľov).

MŠVVaŠ SR materiálne-technicky zabezpečuje vyslaných učiteľov a lektorov. Finančné náklady súvisiace s ich pôsobením v zahraničí v roku 2011 predstavovali 2 259 387,90 Eur, v čom sú zahrnuté mzdové, materiálne, cestovné a pobytové náklady. Z toho mzdové náklady predstavovali sumu 2 206 716,57 Eur, materiálne náklady 8 292,42 Eur cestovné a pobytové náklady 44 378,91 Eur.

MŠVVaŠ SR finančne zabezpečuje v spolupráci s Centrom ďalšieho vzdelávania UK v Bratislave a Metodickým centrom UMB v Banskej Bystrici odborný-metodické kurzy zaradené do systému akreditovaných kurzov v rámci celoživotného vzdelávania

pedagogických pracovníkov v šiestich európskych krajinách (Ukrajina, Poľsko, Maďarsko, Srbsko, Rumunsko a Chorvátsko). Uskutočňujú sa striedavo v zahraničí a v SR, aby bola príležitosť zúčastňovať sa aj vyučovacích hodín na slovenských školách. V roku 2011 boli realizované 2 kurzy.

Studia Academica Slovaca – centrum pre slovenčinu ako cudzí jazyk - zabezpečuje celoročnú dostupnosť kurzu slovenského jazyka pre začiatočníkov dištančnou formou prostredníctvom portálu www.e-slovak.sk. Pre študentov poskytuje semestrálne kurzy slovenského jazyka na všetkých úrovniach s priamou výučbou. S podporou MŠVVaŠ SR boli vydané učebnice Krížom-Krážom A1, A2, Cvičebnica A1+A2 a učebnica B1, ako aj materiály pre pedagógov vyučujúcich slovenský jazyk pre cudzincov. Súčasne bola vydaná spoločná cvičebnica pre úrovne A1 a A2.

MŠVVaŠ SR finančne zabezpečovalo v roku 2011 v spolupráci s Metodickým centrom UMB v Banskej Bystrici pobyty detí krajanov v jednotlivých turnusoch školy v prírode, ako aj pobyt na odbornom-metodickom kurze pre folklórne tanečné súbory pod názvom Letná škola tanca, kde vedúci súborov mali možnosť spolu s vybranými členmi súboru pracovať pod vedením choreografov a tanečníkov zo Slovenska. Nadaným deťom bol poskytnutý ďalší ročník detskej univerzity.

Lektoráty slovenského jazyka a kultúry sú zriadené vo všetkých krajinách, kde je dostatočný záujem o štúdiom slovenského jazyka a literatúry. Slovakistika sa vzhľadom na kvalitu vyslaných lektorov vyučuje na vysokej úrovni. Súčasné trendy však naznačujú pokles záujmu o jazyk malých slovanských národov, ktoré nepredstavujú konkurenciu veľkým západoeurópskym jazykom a znižuje sa celkový počet študentov slovenského jazyka na zahraničných lektorátoch.

Dostupnosť učebníc je od roku 2011 zabezpečená aj v elektronickej podobe na adrese www.eaktovka.sk. MŠVVaŠ SR disponuje učebnicami slovenského jazyka a požiadavky operatívne zabezpečovalo.

MŠVVaŠ SR v priebehu roka 2011 oznámilo ZÚ SR v Argentíne, že z dôvodu zníženého rozpočtu a úsporných opatrení nevyšle v roku 2011/2012 učiteľa slovenského jazyka do Argentíny. Prípravné práce na uzatvorenie zmluvy o podmienkach vyslania lektora slovenského jazyka a kultúry boli pozastavené.

Slovenská akadémia vied (ďalej len „SAV“) má v súlade s Konceptiou podpísanú Dohodu o vedeckej spolupráci s Výskumným ústavom Slovákov v Maďarsku (ďalej len „VÚSM“), ktorá bola v r. 2009 predĺžená na ďalšie 3 roky, s platnosťou do konca roku 2012.

Výmenná kvóta podľa tejto Dohody predstavuje 4 týždne ročne, pričom každoročne vycestujú do Maďarska traja vedeckí pracovníci SAV a ústavy SAV hostia tiež troch vedeckých pracovníkov VÚSM ročne. Spolupráca bola pôvodne zameraná na riešenie bilaterálnych projektov, ale v posledných rokoch sa dôraz presunul najmä na individuálne vyslania a prijatia. Najintenzívnejšiu spoluprácu s VÚSM majú dva ústavy SAV: Ústav etnológie SAV v Bratislave (ďalej len „ÚE SAV“) a Spoločenskovedný ústav SAV v Košiciach (ďalej len „SvÚ SAV“). Spoločné výskumy týchto pracovísk s VÚSM sú zamerané na tradície, folklór, zvyky a identitu Slovákov žijúcich v Maďarsku od ich príchodu na začiatku 18. storočia na Dolnú zem až po súčasnosť.

SvÚ SAV sa spolu s VÚSM už od jeho osamostatnenia ako vedeckovýskumného pracoviska v roku 1990 (dovtedy fungoval pod záštitou Zväzu Slovákov v Maďarsku) podieľa na výskume Slovákov v Maďarsku prostredníctvom spoločných vedeckovýskumných projektov. Projekty sa z tematického hľadiska sústreďovali na riešenie aktuálnych otázok národnostného života slovenskej komunity a jej budúcnosti. SvÚ SAV, vzhľadom na dlhodobé skúsenosti z riešenia teoretických i praktických otázok národnostnej problematiky, bol oslovený pri zabezpečení metodologických výskumných projektov, ich spracovaní a interpretácií

výsledkov. Všetky spoločné projekty inicioval, organizačne a finančne zabezpečoval VÚSM, metodologickú a analyzačnú stránku projektov zabezpečoval SvÚ SAV. Doteraz boli realizované tri vedeckovýskumné projekty. V súčasnosti prebieha príprava štvrtého, do ktorého bude zapojená slovenská mládež v Maďarsku a na Slovensku. Uvedený projekt inicioval SvÚ v Košiciach so zámerom posúdenia analógie a diferenciacie jazykového správania slovenskej mládeže v oboch krajinách.

ÚE SAV zamerané na slovenské minority, ktoré viac rokov predtým tvorili obsiahli časť výskumov ÚE SAV a viedli k vydaniu etnokartografických diel o tradičnej kultúre slovenských minorít v zahraničí (Maďarsko, Ukrajina, Srbsko, Rumunsko, Poľsko), boli v roku 2011 utlmené, a to z dôvodu ukončenia plánovaných prác, ako aj z dôvodu, že na realizovanie nových projektov sa nepodarilo získať finančné prostriedky. V roku 2011 ÚE SAV pokračoval v dlhoročnej spolupráci s VÚSM. Jej jadro tvorili výskumy piesňovej tradície tamojších Slovákov, publikačná a editorská aktivita.

Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV (ďalej len „JÚLŠ SAV“) sa vo svojej činnosti venuje čiastočne aj témam, ktoré sa týkajú Slovákov žijúcich v zahraničí, a to:

- účasťou na medzinárodných konferenciách a na príprave monografií orientovaných (aj) na Slovákov žijúcich v zahraničí,
- účasťou na vedeckých projektoch s orientáciou na slovenské minority v zahraničí,
- prijímaním zahraničných stážistov na krátkodobé pobyty v odbore *slovakistika*, resp. *slavistika*.

V posledných rokoch JÚLŠ SAV má najintenzívnejšiu spoluprácu s VÚSM. Pracovníci JÚLŠ SAV navštevujú – vďaka zmluve medzi SAV a VÚSM – Maďarskú republiku najnovšie v rámci projektu Jazykové správanie Slovákov v Maďarsku, na ktorom spolupracujú aj s Celoštátnou slovenskou samosprávou v Budapešti a so SvÚ SAV v Košiciach. JÚLŠ SAV má kontakty so zahraničnými Slovákami aj v ďalších susedných krajinách.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR (ďalej len „MPSVR SR“) priebežne uľahčovalo a podporovalo návrat Slovákov žijúcich v zahraničí do vlasti a vytváralo prostredie pre tých, ktorí majú záujem vrátiť sa späť na Slovensko. Zároveň im pomáhalo v spätnej reintegrácii do spoločnosti a na trh práce, aby prispeli k zvyšovaniu zamestnanosti a hospodárskemu rastu SR.

MPSVR SR vypracovalo Akčný plán migračnej politiky v podmienkach SR, ktorý je rozpracovaním Migračnej politiky SR s výhľadom do roku 2020, ktorú prijala vláda SR uznesením č. 574/2011 dňa 31. augusta 2011 a v ktorom sa v rámci riadenej ekonomickej migrácie počíta s tzv. etickým náborom pracovníkov najmä z krajín a oblastí, kde žijú Slováci, s cieľom revitalizácie života týchto osôb a v súlade s koncepciou.

Z koncepcie vyplýva Ústrediu práce, sociálnych vecí a rodiny úloha v spolupráci s MPSVR, MZV SR a ÚSZZ vypracovať projekt vybudovania mobilityných infocentier vo zvolených cudzích krajinách, poskytujúcich služby spojené s pracovnou mobilitou a riadenou migráciou smerom do SR. Z dôvodu neschválenia projektu a kvôli nedostatku financií sa uvedený projekt nerealizoval.

V oblasti migrácie a integrácie cudzincov sa v rámci SR venovala značná pozornosť informovaniu o zamestnávaní a právnych predpisoch pre cudzincov prostredníctvom webovej stránky MPSVR SR www.employment.gov.sk.

Ministerstvo vnútra SR (ďalej len „MV SR“) vypracovalo novú koncepciu migračnej politiky SR na obdobie rokov 2012 – 2015, ktorá sa priamo, ale hlavne sprostredkovaně týka aj Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorí sa potenciálne môžu ocitnúť v pozícii utečenca z krízových oblastí a pod.

Väzbu na realizáciu štátnej politiky starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí vykazuje aj koncepcia cezhraničnej spolupráce, ktorej právny rámec vytvorilo MV SR a je jej gestorom a koordinátorom. Spolupráca sa uskutočňuje na základe platných medzinárodných zmlúv a dohôd so všetkými susednými krajinami. Jej plnenie aj v roku 2011 zabezpečovali medzivládne a medzirezortné komisie. Prostredníctvom komisií MV SR realizovalo v r. 2011 plnenie úloh, ktoré vyjadrovali autentické potreby a problémy regionálnych samospráv, občanov regiónov vrátane Slovákov žijúcich na území susedných štátov. Išlo hlavne o otázky kultúry, vzdelávania, partnerských vzťahov, budovania komunikácií, spoločné sociálne otázky, problémy národnostných menšín na oboch stranách hraníc a pod.

Cezhraničná spolupráca bola orientovaná na posilnenie a podporu susedských vzťahov obyvateľov a inštitúcií na oboch stranách spoločnej hranice. Cieľom spolupráce bolo umožniť obyvateľom zlepšenie ich života prostredníctvom aktivít zameraných na hospodársky, sociálny, kultúrny, vedecký a turistický rozvoj prihraničných oblastí, ale tiež na ochranu prírody a životného prostredia, problémy pracujúcich v pohraničí a ďalšie oblasti regionálneho rozvoja.

V súlade s Dohodou medzi vládou SR a vládou MR o cezhraničnej spolupráci, podpísanou 23. apríla 2001, dôležitou oblasťou spolupráce je aj vytváranie partnerského vzťahu medzi miestnymi a územnými samosprávami, na území ktorých žije v značnej miere slovenská, resp. maďarská menšina.

V priebehu roka 2011 sa uskutočnili dve zasadnutia Zmiešanej komisie, a to v marci v meste Szécsény a v novembri v obci Patince. Nosnou témou rokovaní bola problematika rozvoja verejnej dopravy, ako aj aktuálny stav rozvoja slovensko-maďarskej cestnej dopravy, vrátane výstavby ipeľských mostov, o ktorom informoval zástupca Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR. K významným bodom rokovania patrila aj problematika poskytovania zdravotnej starostlivosti v pohraničných oblastiach. Protokoly z rokovaní komisie boli zverejnené na webovej stránke ministerstva vnútra.

V pravidelnom dialógu so Slovákami žijúcimi v zahraničí vo všetkých oblastiach stanovených Koncepciou v roku 2011 pokračovala aj **Matica slovenská**. Naďalej organizovala zbierky kníh a časopisov pre potreby krajanov. Pôsobila v oblasti záchrany a zhodnocovania ich hmotného a duchovného kultúrneho dedičstva. V značnej miere orientovala svoje aktivity na mladú generáciu, národnostné školstvo a pomoc pri osvojovaní si materinského jazyka.

Krajanské múzeum MS prešlo v roku 2011 novým stupňom reorganizácie, získalo nový štatút, podieľalo sa na vydávaní magazínu Slovensko, pripravilo ročenku Slováci v zahraničí č. 28, pripravilo reorganizáciu Jozefínskej knižnice pri KM MS, rozšírilo svoje styky a kontakty, pripravilo podmienky pre fondové i odborné prerozdelenie na pracoviská v Martine a Bratislave.

Záver

Podklady zaslané z jednotlivých orgánov a inštitúcií do Správy boli iba prehľadom aktivít. Popri inom to upozorňuje na skutočnosť, že ani jeden rezort, s výnimkou MŠVVaŠ SR, nemá v organizačnej štruktúre samostatný útvar, ktorý by sa priamo zaoberal problematikou Slovákov žijúcich v zahraničí. Podobná je situácia v priamo riadených organizáciách s výnimkou Slovenského národného múzea (ďalej len „SNM“) a Slovenskej národnej knižnice (ďalej len „SNK“). ÚŠZZ v r. 2011 nemal živú komunikáciu s konkrétnymi pracovníkmi, ktorí by boli poverení sledovaním predmetnej problematiky v potrebnom zábere.

1.2. Štátna politika starostlivosti o Slovákov žijúcich v zahraničí v roku 2011 zabezpečovaná Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí

Legislatívna oblasť

ÚSZZ sa v roku 2011 podieľal na legislatívnom procese návrhu právnych predpisov, ktoré sa svojím obsahom týkali jeho pôsobnosti v zmysle Plánu legislatívnych úloh na rok 2011. ÚSZZ vypracoval odborné pripomienky k pripravovanej koncepcii migračnej politiky SR na obdobie rokov 2011 – 2015. Svojimi pripomienkami sa podieľal na legislatívnom procese k návrhu zákona o kontrole hraníc a pobyte cudzincov a o zmene a doplnení zákona NR SR č. 145/1995 Z. z. o správnych poplatkoch v znení neskorších predpisov.

Kultúrno-spoločenská oblasť

K prioritám ÚSZZ v oblasti kultúry a kultúrneho dedičstva Slovákov žijúcich v zahraničí aj v roku 2011 patrila kultúrno-prezentačná činnosť s cieľom začleňovania kultúrnych a umeleckých aktivít Slovákov žijúcich v zahraničí do kultúrneho diania na Slovensku a odborná činnosť a koordinácia v oblasti záchranu kultúrneho dedičstva Slovákov v zahraničí. ÚSZZ v roku 2011 spolupracoval pri organizovaní podujatí na Slovensku s Bratislavským samosprávnym krajom, Kysuckým kultúrnym strediskom v Čadci, Miestnym odborom Matice slovenskej v Dulovciach, s mestom Detva a obcou Dulovce má ÚSZZ uzatvorené rámcové zmluvy o spolupráci pri organizovaní vystúpenia krajanov v samostatnom programe Krajanská nedeľa v rámci Folklórnych slávností pod Poľanou v Detve a na Južnoslovenských detských a mládežníckych slávnostiach v Dulovciach. Mediálnymi partnermi kultúrnych podujatí ÚSZZ v roku 2011 boli Slovenská televízia, Slovenský rozhlas, Rádio Regina, TV Centrum, Televízia Patriot, Rádio Janko Hraško.

5. júla 2011 sa pod záštitou predsedníčky vlády SR konal Pamätný deň Slovákov žijúcich v zahraničí pri základnom kameni Pamätníka slovenského vysťahovalectva v Sade Janka Kráľa v Petržalke. Okrem výstavy výtvarných diel Slovákov žijúcich v Srbsku, návštevy hradu Devín sa uskutočnil aj Dolnozemský jarmok v Bratislave. Návštevníci sa mohli bližšie zoznámiť s dolnozemskou kultúrou, gastronómiou a remeslami.

Pod Poľanou v Detve sa konal 46. ročník Folklórnych slávností, za účasti 240 účinkujúcich Slovákov žijúcich v zahraničí z 8 krajín (Česká republika, Chorvátsko, Francúzsko, Maďarsko, Poľsko, Rumunsko, Srbsko, Ukrajina). Vystúpenie krajanských folklórnych súborov sa uskutočnilo v rámci Krajanskej nedele, a to ako samostatný program. Súčasťou programu FSP v Detve bolo aj slávnostné vyhodnotenie programu Krajanskej nedele.

Na 15. ročníku Južnoslovenských detských a mládežníckych folklórnych slávností v Dulovciach sa zúčastnili 3 krajanské folklórne súbory z Chorvátska, Poľska a Srbska s počtom 110 účinkujúcich, ktoré vystúpili v samostatnom programe a v galaprograme spolu s detskými folklórnymi súbormi zo Slovenska.

Divadelní ochotníci zo Srbska vystúpili v samostatnom programe na 44. ročníku národnej súťažnej prehliadky ochotníckych divadelných súborov s inscenáciami pôvodnej slovenskej dramatickej tvorby Palárikova Raková.

Na 11. ročníku Martinskej literárnej jari sa zúčastnili aj slovenskí spisovatelia a publicisti - Slováci žijúci v Kanade. Besedu s nimi a výstavu ich knižnej produkcie v priestoroch SNK zorganizoval ÚSZZ.

Vybraní žiaci základných škôl a stredoškolskí študenti slovenských škôl v zahraničí sa v roku 2011 zúčastnili na celoslovenskej súťaži *Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko*. Zo zahraničia sa na nej zúčastnilo 121 študentov (z Českej republiky, Chorvátska, Maďarska, Nemecka, Srbska a Ukrajiny).

V roku 2011 sa uskutočnila aj prezentácia vydavateľskej činnosti krajanov na Slovensku pod gesciou ÚSZZ, a to prezentácia knihy *Svet naruby* Stanislava Jančárika z Kanady. ÚSZZ bol spoluorganizátorom výstavy tvorby svetonámeho sklárskeho umelca Jána Zoričáka z Talloires vo Francúzsku.

Záchrana kultúrneho dedičstva Slovákov žijúcich v zahraničí

ÚSZZ očakával v roku 2011 významnú pomoc od koncepcnej práce Komisie kultúrneho dedičstva, ktorá bola zriadená ako poradný orgán predsedu ÚSZZ v oblasti vedy, výskumu, záchran, ochrany a využívania kultúrneho dedičstva Slovákov žijúcich v zahraničí. Jej členmi boli zástupcovia Ministerstva kultúry SR, Ústavu pamäti národa, Matice slovenskej, ÚE SAV, Slovenskej národnej knižnice, Univerzitetnej knižnice v Bratislave, Slovenského národného archívu, SNM, Slovenskej národnej galérie, Národného osvetového centra, Literárneho informačného centra a Ústredia ľudovej umeleckej výroby. V roku 2011 sa uskutočnili dve zasadnutia tejto komisie. V apríli bol schválený štatút komisie a správa o akvizícii dokumentačného materiálu Slovákov žijúcich v zahraničí za rok 2010 a plán akvizície na rok 2011, správa o stave riešenia Slovenského kultúrneho centra v Našičiach (Chorvátsko), projektu Spomienka na Martina Jonáša (Srbsko), Národného múzea v Báčskom Petrovci (Srbsko). Na druhom zasadnutí v októbri sa riešila aktualizácia Koncepcie, budúcnosť Krajanského múzea, aktuálny stav významných projektov podporovaných ÚSZZ v slovenskom zahraničí, týkajúcich sa kultúrneho dedičstva.

Výchovno-vzdelávacia oblasť

Vzdelávanie a zachovávanie slovenského jazyka v slovenských komunitách v zahraničí bolo jednou z priorit ÚSZZ. Úloha vyplývajúca z Koncepcie - zvýšiť počet pridelených štipendií, rozšíriť skladbu štipendijných študijných odborov v zmysle potrieb komunit, s dôrazom na ich uplatnenie na trhu práce v domovskej krajine a s dôrazom na prínos pre vysielajúcu komunitu – nebola splnená z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov.

Ďalšiu úlohu vyplývajúcu z Koncepcie – zriadiť väčší počet lektorátov slovenského jazyka v krajinách a lokalitách s vyšším počtom Slovákov tam žijúcich, v ktorých doposiaľ neboli zriadené a týmto spôsobom im umožniť získať vysokoškolské vzdelanie v odbore slovenský jazyk v domovskej krajine – MŠVVaŠ SR v roku 2011 nezrealizovalo, nakoľko považuje počet lektorátov slovenského jazyka v zahraničí za dostatočný a deklaruje skôr znižujúci záujem o slovenský jazyk.

Pri ÚSZZ pracovala Komisia pre školstvo a vzdelávanie ako poradný orgán predsedu ÚSZZ pre tvorbu a realizáciu štátnej politiky týkajúcej sa vzťahov SR a Slovákov žijúcich v zahraničí a štátnej podpory Slovákov žijúcich v zahraničí v oblasti slovenského národnostného školstva a vzdelávania krajanov. Jej členmi boli zástupcovia rezortu školstva, ako aj pedagógovia z radov krajanov. Členovia komisie rokovali o témach týkajúcich sa škôl v prírode; letných pobytov študentov stredných škôl na Slovensku; súťažných podujatí v oblasti literatúry, ľudovo-umeleckej činnosti a slovenských reálií; spolupráce slovenských pedagógov zo zahraničia pri tvorbe učebníc v SR; kontinuálneho vzdelávania učiteľov pôsobiacich na školách s vyučovacím jazykom slovenským v zahraničí a vyznamenaní pre zaslúžilých učiteľov škôl s vyučovacím jazykom slovenským v zahraničí a o návrhu rozpisu štipendií vlády SR pre Slovákov žijúcich v zahraničí na akademický rok 2011/2012. Bude potrebné hľadať riešenie aj pre deti nových krajanských komunit (Írsko a Veľká Británia).

Migrácia

Na rokovaní medzi predsedom ÚSŽZ a štátnym tajomníkom MV SR, ktoré sa uskutočnilo 20. júla 2011, bolo dohodnuté, že hoci migračná politika patrí do pôsobnosti MV SR, koordinačná úloha vo vzťahu k migrantom, ktorí sú štátnymi občanmi SR a zároveň aj Slovákami žijúcimi v zahraničí, patrí v zmysle zákona do pôsobnosti ÚSŽZ.

Mediálna a informačná oblasť

Pôsobnosť ÚSŽZ v mediálnej, informačnej a propagačnej činnosti v roku 2011 sa premietla v aktivitách smerom ku krajským komunitám, ako aj v prezentácii spätnej väzby o činnosti krajských spolkov a inštitúcií v printových, elektronických a internetových médiách na Slovensku. Zvýšila sa informovanosť, na čo ÚSŽZ využil mechanizmus zmluvne honorovanej spolupráce.

ÚSŽZ, v snahe zvýšiť informovanosť slovenských komunít v zahraničí o dianí na Slovensku i v zahraničí, od mája 2011 prinášal selektívny výber spravodajského servisu TASR, ktorý sa zobrazoval na webovej stránke ÚSŽZ.

ÚSŽZ v priebehu roka 2011 vypracoval mediálno-organizačný plán vytvárania efektívneho účinku informovanosti o aktivitách jednotlivých komunít naprieč krajským svetom. S cieľom zlepšiť informovanosť bol na ÚSŽZ rozpracovaný projekt portálu www.slovenskezahranicie.sk. Túto informačnú platformu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, ÚSŽZ začal realizovať v niekoľkých etapách. V dňoch 10. – 11. októbra 2011 sa uskutočnil v Bratislave seminár Slovenské prepojenie 2011 s účasťou odborníkov z oblasti internetových a iných médií, editorov a publicistov krajských portálov zo zahraničia. Výstupom seminára bolo potvrdenie potreby prepojenia Slovákov žijúcich v zahraničí s domovinou prostredníctvom novovytvoreného portálu.

Oficiálna webová stránka ÚSŽZ zostala aj v roku 2011 kľúčovým nosičom mediálnej politiky ÚSŽZ. Pre krajanov sa stala zásadným zdrojom informácií a platformou pre organizačné usmernenia zo strany ÚSŽZ. Napriek rozšírenej obsahovej koncepcii sa na webovej stránke ÚSŽZ neprejavilo aktívnejšie zapojenie krajských komunít, spolkov a médií Slovákov žijúcich v zahraničí. Bolo potrebné uplatniť tvorivejší prístup a tematickú objavnosť ÚSŽZ v nastolení nových foriem spolupráce so slovenskými médiami.

ÚSŽZ spravuje aj knižničný fond, do ktorého získaval od krajských spolkov a knižníc krajskú tlač aj záznamy krajských podujatí na DVD a CD. ÚSŽZ archivoval krajskú tlač a rozvíjal kontakty s krajskými knižnicami. Zrealizovaná bola výmena kníh s knižnicami a kultúrnymi strediskami Slovákov v Rumunsku a v Srbsku. Uskutočnilo sa sprístupnenie knižničného a časopiseckého fondu knižnice ÚSŽZ verejnosti.

Vzájomná komunikácia a spolupráca

V roku 2011 bol vytvorený Zbor poradcov predsedu ÚSŽZ, ktorý bol poradným odborným a iniciatívnym orgánom pre všetky oblasti problematiky slovenských menšín a komunít.

V rámci skvalitnenia vzájomnej komunikácie bola snaha zväčšiť frekvenciu priamych kontaktov zástupcov Slovákov žijúcich v zahraničí s ÚSŽZ, aj prostredníctvom ciest zástupcov ÚSŽZ do Maďarska, Rumunsku, Srbska, Chorvátska a Írska, ako aj organizáciou podujatí s priamou účasťou a garanciou ÚSŽZ.

Vydávanie osvedčení

Súčasťou starostlivosti ÚSZZ o Slovákov žijúcich v zahraničí je aj vydávanie osvedčení v súlade s § 7 až § 9 zákona. Osvedčenia, ktoré vydáva ÚSZZ, slúžia na účely uplatnenia si práv a výhod jeho držiteľa, ustanovených osobitnými zákonmi v SR.

V roku 2011 bolo podaných 993 žiadostí, pričom ÚSZZ vyhotovil 856 osvedčení od žiadateľov z 14 štátov. Celkový počet vyhotovených osvedčení za jednotlivé krajiny v roku 2011 je v prílohe č. 1. Počet žiadostí mal v roku 2011 opätovne stúpajúcu tendenciu, a to tak v porovnaní s rokom 2010, ako aj v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi, čo zobrazuje príloha č. 2.

V roku 2011 bol záujem Slovákov žijúcich v zahraničí o vydanie osvedčení teritoriálne veľmi nevyvážený, pričom jednoznačne prevažovali krajania z okolitých krajín mimo Schengenského priestoru, t. j. zo Srbska a Ukrajiny. Potvrzuje to graf v prílohe č. 3, zobrazujúci počet všetkých vyhotovených osvedčení od vzniku ÚSZZ. Je tomu tak najmä z dôvodu, že vydaním osvedčenia môže držiteľ požiadať o prechodný pobyt v SR s možnosťou cestovať (zdržiavať sa) v určitom období aj v Schengenskom priestore.

Výhoda nadobudnúť prechodný pobyt a následne aj štátne občianstvo SR neraz láka aj príslušníkov iných štátov, ktorí nemajú slovenský pôvod, aby sa pokúsili získať osvedčenie Slováka žijúceho v zahraničí, a to aj za cenu pozmeňovania či falšovania úradných dokladov, ktorými preukazujú slovenskú národnosť. Štatistický prehľad ukazuje, že až v 84 prípadoch boli žiadosti zamietnuté z dôvodu, že žiadatelia pripojili k žiadosti falzifikáty dokladov alebo doklady, v ktorých boli pozmenené relevantné údaje, prípadne reprodukcie namiesto originálov dokladov, čo predstavuje 1,5 % všetkých žiadostí podaných na ÚSZZ (5 790 žiadostí) od jeho vzniku 1. januára 2006 do 31. decembra. V roku 2011 ÚSZZ zaznamenal 10 takýchto prípadov. ÚSZZ preto vyvíjal maximálne úsilie, aby sa na územie SR nedostali osoby, ktoré by si zabezpečili osvedčenie na základe falzifikátov dokladov alebo pozmeňovaním údajov v nich. ÚSZZ v roku 2011 systematicky a úzko spolupracoval s Úradom hraničnej a cudzineckej polície MV SR.

Dotácie

V súlade s článkom 7a Ústavy SR, SR podporuje národné povedomie a kultúrnu identitu Slovákov žijúcich v zahraničí, ako aj ich inštitúcie zriadené na dosiahnutie tohto účelu a vzťahy s materskou krajinou. V roku 2011 vláda SR vyčlenila na tieto účely v štátnom rozpočte finančné prostriedky v celkovej výške 1 159 426 Eur, ako aj finančné prostriedky vo výške 99 581,79 Eur určené na realizáciu Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o vzájomnej podpore národnostných menšín v oblasti vzdelávania a kultúry, a to v zmysle uznesenia vlády SR č. 625 zo 17. septembra 2008.

Okrem uvedenej finančnej podpory vláda SR uvoľnila pre Slovákov žijúcich v zahraničí ďalšie rozpočtové prostriedky vo výške 223 707 Eur, určené na projekt s názvom Spomienka na Martina Jonáša v Srbsku. Na základe uznesenia vlády SR č. 355 z 21. júna 2011 boli zo štátneho rozpočtu vyčlenené dodatočné prostriedky v celkovej výške 160 000 Eur na základe bodu B.1. uznesenia vlády SR č. 421 zo dňa 18. júna 2008 bola poskytnutá druhá časť vyčlenených účelových prostriedkov z rezervy vlády SR vo výške 132 775,68 Eur na dokončenie výstavby a na vybavenie Strediska pilířských Slovákov v Maďarsku (známe aj ako Slovenský dom v Mlynkoch). Podľa časti D. uznesenia vlády č. 667 zo 6. októbra 2010 sa v roku 2011 zvýšili účelové prostriedky vo výške 60 000 Eur na generálnu opravu strechy a zariadenie podkrovia na hlavnej budove Školského strediska J. G. Tajovského v Nadlaku v Rumunsku.

V priebehu roku 2011 boli vypracované vnútorné predpisy ÚSZZ, ktoré podrobnejšie upravujú systém udeľovania dotácií. ÚSZZ prijal nový štatút a rokovací poriadok dotačnej komisie a komplexne prepracoval dotačné zmluvy. Tým odstraňoval nedostatky, ktoré boli uvedené v Správach o výsledku následnej finančnej kontroly Úradu vlády SR (vykonanej sekciou kontroly a boja proti korupcii ÚV SR) č. 3/2009, č. 3/2011, č. 5/2011 a v princípe tiež v Správe interného audítora Úradu vlády SR č. 4/2010.

Dotácie bolo možné v súlade s § 5 zákona udeliť v štyroch oblastiach, a to v oblasti vzdelávania, vedy a výskumu, v oblasti kultúry, v oblasti informačnej a v oblasti mediálnej. ÚSZZ v roku 2011 prijal 847 žiadostí o dotácie v celkovej výške 3 993 148,45 Eur. Distribúciu žiadostí podľa jednotlivých krajín môžeme vidieť v prílohe č. 4.

Úspešnosť žiadateľov možno vyhodnotiť porovnaním počtu podaných a počtu schválených žiadostí z jednotlivých krajín, ako zobrazuje graf v prílohe č. 5.

Štatistiku podľa počtu schválených žiadostí a objemu udelených dotácií znázorňuje graf v prílohe č. 6.

Zaujímavé je aj rozdelenie dotačnej podpory pre každú z oblastí podpory bez ohľadu na krajinu pôvodu žiadateľa za rok 2011, ako môžeme vidieť v prílohe č. 7.

Tendencie v oblasti udeľovania dotácií ÚSZZ možno pozorovať pri porovnaní rokov 2010 a 2011 (príloha č. 8).

Informácie o schválených dotáciách možno nájsť na webovej stránke ÚSZZ (www.uszz.sk).

ÚSZZ sa pri udeľovaní dotácií sústredil v roku 2011 najmä na kultúrnu oblasť, kde bolo schválených až 64% dotácií. ÚSZZ nepodporil projekty, ktorých financovanie je záležitosťou iných subjektov na Slovensku. Medzi takéto patrila propagácia Slovenska vrátane jeho kultúry v zahraničí, podpora cestovného ruchu, účasť slovenských súborov či jednotlivých umelcov na krajaňských podujatiach v zahraničí.

Oproti minulým rokom ÚSZZ zamietol aj udelenie podpory takým projektom, ktoré vyhodnotil ako spoločenskú samoprezentáciu krajaňskej komunity v zahraničí. ÚSZZ podporil podujatia, ktoré majú oficiálnu záštitu na úrovni hláv štátov alebo členov vlád, resp. miniprojekty pre malé deti, ale aj to len jednu akciu v danom teritóriu a len raz do roka. ÚSZZ nefinancoval snemy, valné zhromaždenia, interné pracovné posedenia, či klubové posedenia žiadateľov.

Treba konštatovať, že vedenie ÚSZZ malo pravdepodobne dobrý úmysel, ale zložitý a komplikovaný stanovených postupov vyvolal i opačný efekt na strane žiadateľov. Naviac situáciu na strane prijímateľov skomplikovalo oneskorené vyplácanie dotácií v roku 2011.

2. Návrh programu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na rok 2013

Návrh vychádza z Koncepcie, plne rešpektuje programové vyhlásenie vlády SR, zákon, základné východiská zahraničnej politiky SR do roku 2015, odporúčania Európskej únie a Rady Európy pri koncipovaní ich politík k európskym diaspóram, ako aj odporúčania Stálych konferencií k otázkam vzájomných vzťahov a spolupráce SR a Slovákov žijúcich v zahraničí. V roku 2013 bude zameranie a činnosť ÚSZZ ovplyvnená novelou tzv. kompetenčného zákona, ktorá okrem iného mení rozpočtové napojenie ÚSZZ na MZV SR.

Vzhľadom na značné nedostatky v činnosti ÚSZZ, zapríčinené bývalým vedením ÚSZZ, prebieha v r. 2012 s pokračovaním do r. 2013 proces konsolidácie, ktorý sa týka aj odstraňovania závažných nedostatkov zistených kontrolnou skupinou Sekcie kontroly a boja proti korupcii ÚV SR. Kontrola v Správe o výsledku následnej finančnej kontroly č. 14/2012 konštatovala nevhodné vynakladanie finančných prostriedkov, a to vo všetkých kontrolovaných zmluvách ÚSZZ. V súčasnosti ÚSZZ postupne prehodnocuje a vypovedáva nevhodné zmluvy a záväzky, ktoré neefektívne zaťažujú rozpočet.

Zásadnou podmienkou tvorby a plnenia programu politiky štátu vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí v r. 2013 bude najmä konsolidácia a upokojenie vzťahov s krajaňskými organizáciami a osobnosťami krajaňského života, ktorá bude spočívať v odstraňovaní bariér a vytváraní rovnakých podmienok pre vzájomnú spoluprácu a podporu aktivít upevňujúcich kultúrne povedomie slovenských národnostných menšín a krajaňských komunít v zahraničí. Bývalé vedenie ÚSZZ spôsobilo početné pochybenia v tomto smere. Tie sa v súčasnom období v spolupráci s krajaňskými organizáciami postupne odstraňujú.

2.1. Prioritné úlohy štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na rok 2013, zabezpečované orgánmi a inštitúciami SR

Výkon štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí sa bude v roku 2013 uskutočňovať v záujme zachovania a rozvoja slovenských menšín a komunít vo svete na základe prijatej koncepcie.

Podpora Slovákov žijúcich v zahraničí, ako jedna z priorit zahraničnej politiky SR, bude naďalej dominovať v práci **MZV SR**. Plánované aktivity MZV SR v tejto oblasti v roku 2013:

- ochrana práv a záujmov Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorí sú občanmi SR (konzulárna činnosť);
- poskytovanie konzulárnych služieb pre občanov iných štátov, t. j. aj pre Slovákov žijúcich v zahraničí, ktorí sú občanmi iných štátov;
- spolupráca pri zapracovávaní problematiky národnostného školstva a vzdelávania Slovákov žijúcich v zahraničí do medzinárodných dohôd, bilaterálnych medzivládnych programov a do agendy relevantných odborných komisií a pracovných skupín, v ktorých je MZV zastúpený;
- zapájanie krajaňských komunít do realizácie jednotnej prezentácie SR v zahraničí;
- sprostredkovanie informácií o podmienkach udeľovania štipendií vlády SR pre Slovákov žijúcich v zahraničí v rámci oficiálnej rozvojovej pomoci a podpory bilaterálnej spolupráce;
- koordinácia činností Zmiešanej slovensko-maďarskej komisie pre záležitosti menšín, ako aj Medzivládnej slovensko-ukrajinskej komisie pre národnostné menšiny, školstvo a kultúru.

Odborné a vedeckovýskumné pracoviská, ktoré sú v zriaďovateľskej pôsobnosti **MK SR**, budú v roku 2013 pokračovať v doterajších aktivitách, ako aj v nových projektoch pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

Múzeá v Martine patriace pod Slovenské národné múzeum (ďalej len „SNM“) na základe zmluvy o spolupráci pripravujú spoločný projekt s pracovným názvom Srbi a Slováci – tri storočia spolu v spolupráci s Múzeom Vojvodiny v Novom Sade a Slovenským vojvodinským divadlom v Báčskom Petrovci. Uvedená výstava má byť prezentovaná v roku 2012 v Novom Sade a v roku 2013 na Slovensku. Špecializované múzeá SNM budú naďalej uskutočňovať podujatia, ktoré podporujú interetnický dialóg a interkultúrnu výchovu národov a národností.

Dominantným expozičným celkom na Bratislavskom hrade je Národná historická expozícia, ktorá prezentuje dejinný vývoj Slovenska od najstarších čias po vznik samostatnej slovenskej štátnosti. V rámci tohto expozičného celku budú prezentované aj dokumenty k problematike vysťahovalectva a Slovákov žijúcich v zahraničí. Doklady o slovenskom vysťahovalectve a Slovákoch žijúcich v zahraničí budú zahrnuté aj do pripravovaných expozícií Etnografického múzea v Martine. SNM považuje problematiku vysťahovalectva a Slovákov žijúcich v zahraničí za významný fenomén v dejinách Slovenska, a preto navrhuje pripraviť a zvolať stretnutie k problematike prípravy expozície dejín vysťahovalectva a života Slovákov žijúcich v zahraničí a jej možnej realizácie.

Univerzitná knižnica v Bratislave (ďalej len „UKB“) bude naďalej pokračovať v dopĺňovaní slovacík formou povinného výtlaku, kúpy a darov, v aktivitách z roku 2012, v spracovaní zv. 9 – Doplnky, Katalógu slovacikálnych tlačí v UKB do roku 1918 do elektronickej podoby, v digitalizácii historických periodík a v zdokonaľovaní webovej stránky Kultúrny profil Slovenska.

Slovenské technické múzeum Košice plánuje putovnú výstavu Osobnosti vedy a techniky na Slovensku prezentovať v Poľsku, Estónsku a na Ukrajine. Múzeum v spolupráci s pracovníkmi ZÚ SR kontaktuje krajanské spolky a združenia Slovákov v príslušných štátoch a informuje ich o plánovanej prezentácii slovenskej kultúry.

Slovenská národná knižnica bude pokračovať v pasportizácii slovacík, získaní rukopisných pozostalostí, respektíve archívov, vo výstavných prezentáciách reflektujúcich danú problematiku, ako aj v približovaní aktuálneho krajanského života domácej verejnosti.

Aktivity **Štátnej vedeckej knižnice Košice** budú zamerané na knižničnú, kultúrnu a vzdelávaciu činnosť. Bude uskutočňovať tematické výstavy v európskych krajinách, (Česká republika, Poľsko, Rumunsko) a spracovávať rešerše k predmetnej oblasti.

Štátna vedecká knižnica Banská Bystrica bude i v roku 2013 realizovať v spolupráci s Metodickým centrom UMB pre Slovákov žijúcich v zahraničí v Banskej Bystrici výstavu súťažných prác žiakov krajanských škôl s vyučovacím jazykom slovenským na vybranú tému, ako aj exkurzie pre učiteľov – Slovákov žijúcich v zahraničí v rámci kurzov pre krajanských učiteľov.

Slovenský filmový ústav aj v roku 2013 plánuje pokračovať v projekte filmových seminárov pre Slovákov žijúcich v zahraničí.

RaTV Slovenska bude aj v roku 2013 aktívne prezentovať život zahraničných Slovákov prostredníctvom dokumentov, národnostných magazínov, regionálneho vysielania, ako aj záznamov z tradičných folklórnych vystúpení. Bude naďalej vysielat' rubriku Slováci vo svete v rámci novej spravodajsko-publicistickej relácie Slovensko a svet, v ktorej informuje o živote Slovákov žijúcich v zahraničí, aktivitách Matice slovenskej aj ÚSZZ.

Cieľom **TASR** v roku 2013 je doriešiť otázku sprístupnenia svojich služieb krajanským organizáciám prostredníctvom centrálnej zmluvy s ÚSZZ. TASR plánuje naďalej pravidelne informovať verejnosť o problematike Slovákov žijúcich v zahraničí a do budúcnosti je pripravená za istých podmienok umožniť pre novinárov z krajanských médií odborné stáže.

Prostredníctvom katolíckej cirkvi na Slovensku, evanjelickej a. v. cirkvi na Slovensku, gréckokatolíckej cirkvi a ÚSZZ sa SR bude v roku 2013, usilovať o zachovanie aktívnych slovenských cirkevných farností, zborov a misií v zahraničí a bude podporovať vznik nových misijných staníc v súlade s potrebami Slovákov v zahraničí.

MŠVVaŠ SR bude v roku 2013 pokračovať vo všetkých pravidelne organizovaných podujatiach a plniť priebežné úlohy vyplývajúce z Koncepcie. Cieľom je zachovanie a rozvíjanie slovenského jazyka v krajanských komunitách, ako aj podpora rozširovania slovenskej inteligencie v zahraničí.

MŠVVaŠ SR bude priebežne plniť programy spolupráce uzatvorené v oblasti vzdelávania s jednotlivými krajinami, kde slovenské komunity žijú. Ich súčasťou je aj problematika menšinového školstva a vzdelávania v materinskom jazyku, alebo výučba materinského jazyka. Prioritnou úlohou bude priebežne iniciovať podpísanie bilaterálnych dohôd v oblasti uznávania dokladov o vzdelaní absolventov slovenských vysokých škôl pre potreby ďalšieho štúdia. So Srbskom je plánované otvorenie rokovaní v záujme uzatvorenia bilaterálnej zmluvy o vzájomnom uznávaní dokladov o vzdelaní.

Z Koncepcie vyplýva pre MŠVVaŠ SR úloha zvýšiť počet pridelených štipendií a rozšíriť výber štipendijných študijných odborov v zmysle potrieb komunit s prihliadnutím na možnosti uplatnenia sa na trhu práce v domovskej krajine. Poskytovanie štipendií pre

Slovákov žijúcich v zahraničí bude MŠVVaŠ SR zabezpečovať v súlade s podmienkami OECD pre čerpanie medzirezortného finančného programu 05T-08ODA. V súčasnosti sú poskytované štipendiá vlády SR na štandardnú dobu vysokoškolského štúdia na verejných vysokých školách v akreditovaných študijných programoch 18 študijných odborov.

V spolupráci s Centrom ďalšieho vzdelávania UK v Bratislave a Metodickým centrom UMB v Banskej Bystrici, MŠVVaŠ SR finančne zabezpečí odborné-metodické kurzy zaradené do systému akreditovaných kurzov v rámci celoživotného vzdelávania pedagogických pracovníkov.

MŠVVaŠ SR bude naďalej zabezpečovať vysielanie a pobyt, ako aj materiálne-technické zabezpečenie hosťujúcich učiteľov na školách krajanov a lektorov slovenského jazyka na slovenských lektorátoch v zahraničí. MŠVVaŠ SR v súčasnosti preveruje možnosti a podmienky vyslania učiteľov do krajín, v ktorých hrozí definitívna jazyková asimilácia, pretrváva záujem o vyučovanie slovenčiny a do ktorých sa doteraz učitelia nevysielali.

Kurz slovenského jazyka pre začiatočníkov dištančnou formou bude naďalej zabezpečovaný prostredníctvom portálu www.e-slovak.sk. MŠVVaŠ SR v spolupráci s Metodickým centrom UMB v Banskej Bystrici finančne zabezpečí pobyty detí krajanov v jednotlivých turnusoch školy v prírode a počas prázdnin aj pobyt na odborné-metodických kurzoch.

Odborné pracoviská, pôsobiace v rámci rezortov školstva a vnútra, budú kontinuálne pokračovať na projektoch vedeckovýskumného charakteru zameraných na krajanštinu a krajanštinu.

Na základe Dohody o vedeckej spolupráci medzi Slovenskou akadémiou vied a Výskumným ústavom Slovákov v Maďarsku budú tri vedecké ústavy SAV pokračovať v realizácii spoločných vedeckovýskumných projektov. Do budúcnosti je plánovaný výskum života slovenského jazyka vo vzdialenejších krajinách, akou je napríklad Austrália.

Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra SAV sa vo svojej činnosti naďalej bude venovať téme Slovákov žijúcich v zahraničí, a to prostredníctvom prípravy tematických monografií, účasti na vedeckých projektoch s orientáciou na slovenskú menšinu v zahraničí a prijímaním zahraničných štážístov v odbore slovakistika, resp. slavistika.

MPSVR SR bude aj naďalej preferovať prípravu zmlúv o sociálnom zabezpečení s krajinami OECD, ako aj s krajinami, v ktorých žije významnejšia slovenská komunita. V závislosti od ďalšieho ekonomického vývoja bude MPSVR SR pokračovať v budovaní infocentier, ktoré budú poskytovať služby spojené s pracovnou mobilitou a riadenou migráciou smerom do SR. Jedným z cieľov projektu je podpora Slovákov žijúcich v zahraničí po ekonomickej stránke, ale aj poskytnutie možnosti presídlenia sa späť do SR po individuálnom začlenení sa do sociálno-ekonomických vzťahov v rámci SR.

Prístup na trh práce pre zahraničných Slovákov bez povolenia na zamestnanie predstavuje pozitívny prvok, ktorý výrazne prispieva k možnosti ich zamestnania na území SR i v čase, keď v dôsledku hospodárskej krízy dochádza k nárastu nezamestnanosti.

Záver

Efektívnejšia realizácia starostlivosti o krajanov vo svete predpokladá ďalšie prehĺbvanie inštitucionálnej spolupráce zo strany SR, ako aj súčinnosti so Slováckmi žijúcimi v zahraničí na konkrétnych programoch a projektoch. V oblasti vzájomnej komunikácie a spolupráce sa okrem už uvedených úloh dostávajú do popredia kroky zamerané na využitie ekonomického potenciálu krajanov a využitie pomoci Slovákov žijúcich v zahraničí slovenským spoločnostiam pri ich prieniku na trhy príslušných krajín (v súčinnosti s obchodno-ekonomickými oddeleniami, obchodnými komorami a profesijnými združeniami).

2.2. Prioritné úlohy štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na rok 2013, zabezpečené Úradom pre Slovákov žijúcich v zahraničí

Legislatívna oblasť

Od nástupu nového vedenia v máji 2012 ÚSŽZ pozorne vyhodnocuje procesy a zmeny v postavení slovenských národnostných menšín a krajanových komunit, analyzuje cieľové zameranie a efektívnosť dotačného systému, vyhodnocuje migračné trendy v rámci EÚ, pôsobnosť orgánov EÚ vo vzťahu k občanom žijúcim v zahraničí, najmä v niektorom zo štátov EÚ, pričom prehodnocuje aj možnosti novelizácie tzv. pobytového zákona k tým zahraničným Slovákom, ktorí sa rozhodnú žiť a pracovať v SR.

V záujme zapojenia krajanov do tvorby nových návrhov v legislatívnej oblasti, ÚSŽZ využije na tento účel aj rokovanie „Stálej konferencie Slovenskej republiky a Slovákov žijúcich v zahraničí“, ktorú usporiada 5. a 6. novembra 2012 v Bratislave. Konferencia vytvorí priestor na to, aby krajanovia prispeli svojimi návrhmi do novej koncepcie štátnej politiky SR vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí, plánovanej v časovom horizonte r. 2013 – 2014, ako aj na prípravu novely zákona v predpokladanom termíne r. 2014 – 2015.

Kultúrno-spoločenská oblasť

V kultúrno-spoločenskej oblasti bude v roku 2013 prioritou ÚSŽZ:

- zorganizovať Pamätný deň Slovákov žijúcich v zahraničí;
- zorganizovať Krajanovú nedeľu v Detve a zabezpečiť účasť krajanovských detských folklórnych súborov na 17. ročníku Južnoslovenských detských a mládežníckych folklórnych slávností v Dulovciach;
- podieľať sa na realizácii divadelnej prehliadky Palárikova Raková;
- podieľať sa na prezentácii literárnej tvorby a vydavateľskej činnosti prostredníctvom účasti Slovákov žijúcich v zahraničí na podujatí Martinská literárna jar;
- zorganizovať na území Slovenska kurz choreografov a kurz divadelných ochotníkov.

Záchrana kultúrneho dedičstva a vedeckovýskumná oblasť

V oblasti záchrany kultúrneho dedičstva a vedeckovýskumnej bude v roku 2013 prioritou ÚSŽZ:

- podieľať sa na koordinácii projektu zriadenia expozície dejín, vyst'ahovalectva a života Slovákov žijúcich v zahraničí;
- spolupracovať so SAV a ďalšími vedeckými a odbornými slovenskými pracoviskami v oblasti vedy a výskumu v krajanovej problematike;
- koordinovať spracovávanie databázy informácií o problematike Slovákov v zahraničí v domácich i zahraničných pracoviskách;
- spolupracovať pri spracovaní tém diplomových a rigorózných prác z problematiky dejín, kultúry a umenia Slovákov žijúcich v zahraničí;
- podieľať sa na koordinácii aktivít zameraných na prípravu vybudovania Pamätníka slovenského vyst'ahovalectva v Bratislave;
- organizovať zasadnutia Komisie kultúrneho dedičstva ÚSŽZ;
- podporovať výskum slovenského jazyka, ako ho používajú Slováci v zahraničí v rôznych krajinách, ako aj výskum literárnej tvorby Slovákov žijúcich v zahraničí;

Výchovno-vzdelávacia oblasť

V tejto oblasti sa ÚSZZ v r. 2013 sústreďí najmä na tieto úlohy:

- podporovať zachovávanie a zvyšovanie počtu škôl v zahraničí s vyučovacím jazykom slovenským alebo s výučbou slovenského jazyka;
- podporovať motiváciu slovenských rodičov v zahraničí, aby umiestňovali svoje deti do slovenských škôl, respektíve aby ich deti navštevovali slovenské vzdelávacie centrá, prípadne kurzy slovenského jazyka;
- podporovať zriaďovanie a rozvoj vzdelávacích centier v krajinách, kde neexistuje slovenské školstvo;
- odborne a finančne podporovať tvorbu učebníc a učebných pomôcok slovenského jazyka;
- vytvárať metodické príručky a učebné osnovy pre víkendové školy Slovákov žijúcich v zahraničí a efektívne formy e-learningu (napr. aj so zapojením www.slovaake.eu);
- podporovať výskum kultúry, života a dejín Slovákov žijúcich v zahraničí.

Mediálna a informačná oblasť

V nadväznosti na koncepciu a s cieľom zabezpečenia obsahovo a kvalitatívne účinnejšej, nepretržitej a pohotovejšej informovanosti a komunikácie medzi ÚSZZ a krajskými komunitami, menšinami, spolkami, inštitúciami a jednotlivcami, ÚSZZ v roku 2013 navrhuje:

- zvýšiť efektívnosť a koncepcionosť spolupráce ÚSZZ s médiami na Slovensku, zabezpečiť v nich účinnejšiu prezentáciu úspešných projektov a aktivít slovenských komunít v zahraničí a výnimočných Slovákov žijúcich v zahraničí, prednostne sa orientovať na verejnoprávnu RTVS (využiť skúsenosti z 24 hodinového vysielania z 5.7.2012 k Pamätnému dňu Slovákov a Nočnej Pyramídy), TASR, ako aj na vybrané súkromné médiá;
- skvalitniť spoluprácu s krajskými médiami, zabezpečiť pravidelné dodávanie písaných, obrazových, audio a video materiálov spravodajských a publicistických žánrov pre webovú stránku úradu www.uszz.sk, ako aj pre portál www.slovenskezahranicie.sk;
- v rámci webovej stránky www.uszz.sk a portálu www.slovenskezahranicie.sk vytvoriť komunikačný uzol krajských komunít, spolkov a Slovákov v zahraničí;
- zrealizovať a obsahovo naplniť ambície oboch internetových médií ÚSZZ, aby sa stali informačným, propagačným, organizátorským, publicistickým a dokumentačným mediálnym centrom Slovákov žijúcich v zahraničí;
- pokračovať v spolupráci s univerzitnými, vedeckými i regionálnymi knižnicami, ako aj v ďalšom rozvíjaní kontaktov a využívaní nových foriem spolupráce s knižnicami, redakciami a vydavateľstvami Slovákov žijúcich v zahraničí.

Vzájomná komunikácia a spolupráca s krajanmi

ÚSZZ predkladá na r. 2013 v tejto oblasti nasledovné priority:

- v zmysle zákona a prijatej koncepcie v súčinnosti so všetkými relevantnými ministerstvami a inštitúciami pripraviť a predložiť na rokovanie vlády SR Správu o štátnej politike vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí a o poskytnutej štátnej podpore Slovákom žijúcim v zahraničí za rok 2012 spolu s návrhom programu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na rok 2014;
- spolupracovať a podieľať sa na činnosti zmiešaných a medzivládnych komisií pre záležitosti menšín;

- pokračovať v činnosti pracovných komisií ÚSZZ ako nástroja na zlepšenie vzájomnej komunikácie a spolupráce;
 - pripravovať podkladové materiály a situačné správy pre Kanceláriu prezidenta SR, NR SR a členov vlády pri príležitosti ich služobných ciest do krajín, kde žije slovenská komunita;
 - spolupracovať so všetkými rezortmi, Kanceláriou prezidenta SR, Kanceláriou NR SR;
 - zabezpečovať spoluprácu s MV SR v oblasti cezhraničnej spolupráce a migrácie občanov SR do zahraničia;
 - zabezpečovať spoluprácu s MPSVR SR v oblasti pracovnej migrácie Slovákov žijúcich v zahraničí;
 - zabezpečovať spoluprácu s SNA v oblasti záchranu uchovávaní a odborného spracovania a akvizícií dokumentov a archíválií Slovákov žijúcich v zahraničí;
 - spolupracovať so SNM v oblasti digitalizácie krajanských zbierok a podieľať sa koordinácii projektu Stálej expozície slovenského vyst'ahovalectva, koncepčne sa podieľať aj na projektoch z dejín a života Slovákov žijúcich v zahraničí, ktoré budú postupne začleňované do budúcej stálej expozície;
- spolupracovať s medzinárodnými inštitúciami a organizáciami, ktoré sa zaoberajú problematikou starostlivosti o svojich krajanov, národnostných menšín a migrácie;
 - spolupracovať s inštitúciami a múzeami na Slovensku, ktoré majú vo svojich fondoch dokumenty a zbierky s problematikou vyst'ahovalectva a života Slovákov vo svete a pripravovať spoločné projekty na záchranu a digitalizáciu dokumentačných zbierok;
 - navrhovať významné osobnosti z radov Slovákov žijúcich v zahraničí, ktoré preukázali mimoriadne zásluhy o udržanie národného povedomia, kultúrnej a jazykovej identity Slovákov žijúcich v zahraničí a o prehlbovanie vzájomných vzťahov, na udelenie štátnych vyznamenaní;
 - zefektívniť informačné toky v komunikácii so spolkami Slovákov žijúcich v zahraničí prostredníctvom pravidelných rokovaní na Slovensku a v zahraničí a hľadať vhodné spôsoby riešenia ich problémov;
 - poskytovať všetkým krajanským organizáciám v zahraničí stálu morálnu podporu, ako nástroj na prehĺbenie ich pocitu spolupatričnosti so SR;
 - zintenzívniť spoluprácu s VÚC, mestskými a obecnými úradmi, regionálnymi osvetovými strediskami v záujme vzájomnej propagácie jednotlivých regiónov Slovenska v krajinách so slovenskou komunitou.

Náboženský život

Finančne a materiálne podporovať národné, kultúrne, sociálne a spoločenské aktivity misií a cirkevných zborov, ktoré nie sú hradené ani z prostriedkov cirkví v krajine ich pôsobenia, ani z prostriedkov cirkví na Slovensku.

Migrácia

Zvýšiť úroveň starostlivosti a zabezpečenia tých Slovákov, ktorí prichádzajú na Slovensko s imigračným zámerom, zapracovať do osobitnej časti existujúcej Koncepcie migračnej politiky SR aj problematiku prijímania a spoločensko-kultúrnej integrácie Slovákov zo zahraničia. V spolupráci s MZV SR sledovať problematiku zabezpečenia potrieb občanov krajín EU, ktorí trvalo žijú v EU, mimo ich domovskej krajiny, s dôrazom na uspokojenie ich kultúrnych a vzdelávacích potrieb.

Vydávanie osvedčení

Dôležitou úlohou a zákonnou povinnosťou ÚSŽZ bude aj v roku 2013 zabezpečovať agendu vydávania osvedčení Slováka žijúceho v zahraničí. Pri zabezpečovaní tejto agendy bude ÚSŽZ spolupracovať s MZV SR, ZÚ SR v zahraničí a s príslušnými útvarmi MV SR a Policajného zboru SR, ako aj s ďalšími úradmi.

Oblasť štátnej podpory

Na zabezpečenie štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí bude v r. 2013 potrebné:

- dodržiavať pridelovanie finančných prostriedkov ÚSŽZ v zmysle zákona a príslušných uznesení vlády SR určených na účelové finančné zabezpečenie aktivít Slovákov žijúcich v zahraničí v rámci dotačného systému ÚSŽZ, ako aj na dokončenie rozpracovaných projektov a na plnenie medzinárodných záväzkov SR;
- v zmysle uznesenia vlády SR č. 625 zo 17. septembra 2008 žiadať prideliť na dotácie ÚSŽZ finančné prostriedky v celkovej výške 1 327 756,75 Eur;
- v zmysle uznesenia vlády SR č. 487 z 26. mája 2004 zabezpečiť finančné prostriedky vo výške 99 581,75 Eur na plnenie Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o vzájomnej podpore národnostných menšín v oblasti vzdelávania a kultúry;
- rámci dotačného systému bude ÚSŽZ v r. 2013 prednostne finančne podporovať oblasti v zmysle Zákona (vzdelávanie, veda a výskum, kultúra, informačná oblasť, oblasť médií).

2.3. Predpokladaná suma rozpočtových prostriedkov potrebných na realizáciu návrhu programu štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí na rok 2013

Predpokladá sa, že finančné zabezpečenie úloh ÚSŽZ v r. 2013 zostane predovšetkým, v oblasti prostriedkov vyčlenených na dotácie, minimálne na doterajšej úrovni, aj keď bude podľa novelizácie tzv. kompetenčného zákona napojený na rozpočtovú kapitolu MZV SR. Osobitnú časť budú tvoriť finančné prostriedky, ktoré vynaložia iné orgány štátnej a verejnej správy SR, účelové prostriedky vyčleňované podľa politickej potreby a medzinárodných záväzkov z rezervy vlády SR a premiéra a účelové prostriedky viazané na organizáciu.

V súlade so zákonom a platnými uzneseniami vlády SR je potrebné zabezpečiť na výkon štátnej politiky vo vzťahu k Slovákom žijúcim v zahraničí vyčlenenie 1 327 756,75 Eur na dotačný systém a 99 581,75 Eur na plnenie Dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o vzájomnej podpore národnostných menšín v oblasti vzdelávania a kultúry. Ďalšie finančné prostriedky musia byť posudzované z hľadiska zabezpečenia funkčnosti ÚSŽZ a plnenia jeho zákonných kompetencií. Súčasný finančný aj personálny stav sa z tohto hľadiska javí ako hraničný.